

МОДУЛЬ 5

Стіл Етвуд. Приєднання до розмови,
що триває

Пишемо
есе

У цьому модулі ви дізнаєтесь, як:

- навчити учнів і учениць працювати з джерелами, які дають різні погляди на певне дискусійне питання;
- поглибити вміння учнівства писати тези й коментарі, які з'являються та розвиваються в процесі повторюваного читання, обдумування і письма; у процесі глибшого занурення та дослідження суспільно важливої проблеми;
- розвивати критичне й творче мислення учнів та учениць;
- покращити навички учнів і учениць у написанні парафразу та коментарів;
- сприяти розвитку доброчесності учнівства через відпрацювання навичок роботи з джерелами й написання власних коментарів.

Опис методики (ОР, Мета)

Ця методика має на меті навчити учнів і учениць взаємодіяти з джерелами інформації та писати власні коментарі щодо прочитаного.

Резюме — це короткий виклад тексту своїми словами.

Учні й учениці долучаються до розмови, яка вже триває, на обрану вчителем чи вчителькою тему. Цю розмову (чи радше дискусію) ведуть за уявним круглим столом, де немає когось головного й другорядного.

Цей стіл має назву «Стіл Етвуд» (за іменем його авторки — учительки й тренерки з письма Робін Етвуд). Поясніть учням і ученицям метафоричність цього підходу. Кожен і кожна з присутніх за цим уявним столом має своє бачення проблеми, а також докази та аргументи на підтвердження своєї думки.

Завдання учнів і учениць — зрозуміти суть твердження та доказу, написати парафраз того, про що говорить спікер/-ка й експерти/-ки.

Після цього учні й учениці мають узяти уявні стільці та долучитися до розмови. Тобто, написати, що вони думають щодо цього питання, і навести аргументи на підтвердження своєї тези.

Наприкінці учні й учениці пишуть вільне есе з цієї теми.

Методика дає змогу не лише відточувати навичку письма (виокремлення головної думки, написання парафразу, тези та аргументів), але й вчить критично мислити та поводитися доброчесно. Адже завдання учнів і учениць — додати щось своє до розмови, а не просто повторити сказане іншими.

Методика передбачає проведення чотирьох послідовних уроків:

- під час першого учні й учениці ознайомлюються з тим, що таке дискусія;
- під час другого — що таке «Стіл Етвуд»;
- під час третього — учаться писати коротке резюме й власну тезу;
- під час четвертого — пишуть вільне есе.

Матеріали для вчительства:

- [Презентація про штучний інтелект \(для дітей старшого шкільного віку\);](#)
- [добірка текстів і медіаматеріалів про штучний інтелект;](#)
- [презентація на тему шкоди й користі відеоігор;](#)
- [збірка текстів на тему відеоігор;](#)
- [презентація на тему використання дітьми гаджетів;](#)
- [збірка текстів на тему використання дітьми гаджетів.](#)

Підготовка до занять:

Змініть презентації, які подано в цьому наборі матеріалів, відповідно до ваших потреб.

Змініть збірки текстів, які берете в роботу. Зверніть увагу, що в збірці мають бути різні позиції експертів / експерток чи інституцій щодо певного проблемного питання.

Видрукуйте набори текстів для учнів і учениць. Подбайте, щоб у них на партах були нотатники.

Можливі варіації вправи:

Ви можете проводити ці уроки з іншою збіркою текстів.

Початок обговорення

(Слайди 2–4)

- Організуйте з учнями й ученицями коротке обговорення зображення стола на першому слайді. Запитайте, які асоціації в них викликає це зображення. Що, на їхню думку, має відбуватися за цим столом? Хто може бути учасниками й учасницями?
- Поясніть, що дискусія — це розмова між людьми, які можуть мати різні погляди. Закцентуйте, що стіл — круглий тому, що ніхто не є головним за ним і не має остаточної відповіді на певне питання.
- Зазначте, що впродовж наступних занять учні й учениці будуть читати, писати та обговорювати запропоновану тему, щоб дізнатися думки інших щодо неї.
- Поясніть терміни з цієї теми, щоб учні й учениці могли повноцінно взяти участь в обговоренні питань на слайді 3. Мета цієї бесіди — оцінити базові знання учнів і учениць щодо використання ШІ та ініціювати дискусію в класі про це.

Дізнаємося більше

(Слайди 5–10)

- Роздайте учнівству копії збірки текстів. Оберіть два або три короткі уривки з читанки [«Тексти ШІ»](#), щоб показати різні думки щодо теми й розширити обізнаність учнівства. Фасилітуйте обговорення класом ключових слів з уривків.
- Озвучте запитання зі слайда 7 презентації або подібні до них, щоб учні й учениці зрозуміли, що на цю тему вже тривають дискусії. Наголосіть, що складні теми заслуговують на те, щоб зануритися в них глибше.
- Перед тим, як почати досліджувати тему, продемонструйте учням і ученицям, як почати нову сторінку в їхньому нотатнику. Вона буде «трекером» для відстеження думок із цієї теми. Поясніть, що їхні міркування щодо теми мають розвиватися і поглиблюватися в процесі дослідження. Тому важливо записувати думки впродовж певного часу на спеціальних сторінках.

«Трекер думок» — це записи в нотатнику щодо певної теми, які дають змогу побачити зміну думки в процесі ознайомлення з новими текстами чи аргументами. Занотовування того, що учень чи учениця думає про певну тему або проблему на початку, у процесі й наприкінці роботи, дає можливість відстежувати, як змінювалася його / її позиція. У цьому суть «трекера думок».

Відповідь на докази з джерел

- Видрукуйте збірки текстів для кожного учня / кожної учениці. Поясніть, що коли вони читатимуть джерела до теми, то «зустрінуться» з авторитетними експерт(-к)ами-джерелами, що «сидять за столом». Саме там вони «почують» обговорення, яке вже розпочалось.
- Обговоріть з учнями й ученицями експертів, які вже «сидять за столом». Чому їхня участь у цьому обговоренні важлива? Чому ми довіряємо саме їм? Як визначити достовірність і авторитетність джерел? Обговоріть правила роботи з джерелами, використовуючи принципи медіаграмотності.

Урок 2

Знайомство зі Столом Етвуд (Слайди 11–20)

- Продемонструйте учням і ученицям слайд із презентації зі Столом Етвуд.

Зосередьтеся на загальному обговоренні того, що «говорить» кожен і кожна спікер/-ка щодо теми. Представте першого авторитета в джерелах і попросіть учнівство прочитати уривок з тексту, в якому він / вона «висловлюється» з обраної теми.

Робимо нотатки й резюме для першого джерела

- Продемонструйте, як конспектувати джерело, знаходячи ключові слова й фрази, які відображають основні висловлювання.
- Міркуйте вголос і залучайте учнів та учениць до цього, щоб допомогти їм зрозуміти, які слова виділяти, а які — ні. Наприклад, впишіть у словесну бульбашку стислий виклад позиції Державного секретаря США Ентоні Блінкена щодо того, як ШІ допомагає боротися з дезінформацією.

- Визначте, чи потрібно допомогти учням і ученицям заповнити наступну словесну бульбашку, перш ніж давати завдання заповнити їх самостійно, працюючи в парах. Важливо, щоб вони зрозуміли завдання до того, як почнуть роботу в парах.
- Ви можете об'єднати сильних учнів і учениць у пари з тими, хто має труднощі з читанням. Упродовж усієї роботи уважно дослухайтесь до кожної пари й перевіряйте точність їхніх висновків щодо тексту. Усі учні й учениці мають відчувати, що їм удалося внести інформацію до бульбашок, щоб підготуватися до майбутньої вправи «Розмовний мікс».
- Потім учні й учениці в парах обробляють решту уривків, виділяючи ключові слова та фрази, які допоможуть їм парафразувати кожне джерело, та заповнюють решту бульбашок.

3

РОЗМОВНИЙ МІКС

- Вказівки до вправи наведено на слайді 19. Ознайомивши учнів і учениць з інструкціями, змодельуйте, якою може бути розмова. Потім попросіть пари поспілкуватися з іншими парами й порівняти свої «столи» з іншими. Цей «розмовний мікс» між учнями дасть вам змогу здійснити якісне формувальне оцінювання.
- Після спілкування попросіть повернутися до «трекера думок», щоб зафіксувати зміни в міркуваннях щодо теми. Цього разу учні й учениці мають спиратися на приклади з текстів. Після цього вони діляться своїми записами в парах або трійках.

Долучаємося до обговорення, що вже триває

(Слайди 21–26)

- Поясніть, що учні й учениці зараз долучаться до дискусії, про яку дізналися з джерел (текстів). Тепер вони дізналися про різні погляди на тему ШІ й готові висловити власні твердження щодо його використання.
- Попросіть кожного й кожна «обрати стілець» і вступити в дискусію. Змодельуйте це, намалювавши бульбашку зі своїм ім'ям і заохотивши їх зробити те саме на їхніх «столах». Поясніть, що ви збираєтеся долучитися до обговорення і написати своє твердження на цю тему. Учням і ученицям буде корисно побачити приклади тверджень. Можна вписати в бульбашку ваше поточне твердження.
- Обговоріть кожне твердження зі слайда 22. Заохочуйте учнів і учениць сформулювати власну тезу. Деякі з них можуть скористатися тезою зі слайда — це не є чимось незвичайним і є прийнятним, оскільки одне з тверджень може насправді збігатися з думкою учня / учениці.
- Поясніть, що автори й авторки не часто використовують усі свої джерела під час написання формального есе. Учні й учениці мають навчитися обирати джерела, спираючись на власні твердження. Досвідчені автори й авторки обирають джерела цілеспрямовано та з певним задумом. Продемонструйте це на прикладі написання власної тези. Обміркуйте вголос разом з учнівством, думки кого з людей «за столом» ви будете використовувати як докази в есе.
- Тепер запропонуйте учням і ученицям обрати три-чотири джерела, беручи до уваги принаймні одне «опозиційне» джерело, та зайняти «стілець». Попросіть учнів і учениць написати, що б вони відповіли автору/-ці цього джерела.
- Попередньо розмістіть [схеми речень](#) так, щоб вони були перед очима учнів і учениць упродовж усього написання есе. Більшість учнів і учениць інтуїтивно не орудують мовою аргументації. Їм стануть у пригоді схеми речень, вони допоможуть розпочати розмову з експерт(-к)ами (слайд 24). Три найпоширеніші способи використання джерел у написанні аргументації — «так, і», «так, але» та «ні, тому що» — слугують для початку розкриття думки.
- Це може бути перша «зустріч» учнів і учениць із такою структурою речень, тому ви можете коротко пояснити різницю між ними. Чітко поясніть мету кожного з них і роздайте учням та ученицям письмові зразки. Визначте кількість схем, необхідних вашим учням і ученицям. Попросіть учнівство повернутися до свого «трекера думок» у нотатнику й додати будь-яку інформацію, яку вони вважають потрібною.

Пишемо вільне есе (Слайди 27–28)

- Обговоріть з учнівством структуру вільного есе (слайд 27). Поясніть, що під час планування і написання есе їм буде потрібно використувати свій «трекер думок» та збірки текстів. Першу частину есе «Спочатку я думав / думала» базуватимуть на першому записі в нотатнику, зробленому в перший день цієї справи. Далі учні й учениці писатимуть відповідно до структури вільного есе.
- Запропонуйте їм поділитися чорновими варіантами своїх письмових робіт з іншими та надати зворотний зв'язок щодо прочитаних есе. Оберіть спосіб, який підійде вашому класу:
  - пари;
  - маленькі групи;
  - «авторський стілець»;
  - «прогулянка галереєю» тощо.

Інструменти для оцінювання

Важливо, щоб під час роботи було реалізовано формувальне оцінювання. Зверніть увагу на те, наскільки добре учні й учениці розуміють інформацію про тему, перш ніж запропонувати їм записати щось до «трекера думок».

Рефлексія і нотатки для вчительства

(питання для роздумів)

Як я можу допомогти учням і ученицям зрозуміти метафору Стола Етвуд?

Які ще теми я можу обрати для цієї методики, щоб зацікавити учнів і учениць?

Чи розуміють мої учні й учениці методику «трекера думок»?

Які справи я можу ще дібрати, щоб мої учні й учениці попрактикувалися в написанні парафразу?